

preliminary report: előzetes jelentés

progress report: közbenső jelentés

research report: kutatási jelentés

state-of-the-art report: helyzetfelmérő jelentés

scientific research report: tudományos kutatási jelentés

technical report: műszaki fejlesztési jelentés

Mindezek persze egy nyelvművelőnek a dolog nyelvi oldalát vizsgáló javaslatok. A szakszavak sorsát ugyanis elsősorban az dönti el, hogyan ítélik meg és hogyan fogadják be a szakemberek. A stafétát tehát átvételre vár.

Ladó János

A "report"-ról és a "jelentés"-ről -a tájékoztatás gyakorlata szempontjából

Előrebocsátom, hogy LADÓ János javaslatával nemcsak egyetértek, hanem annak nagyon örülök is, mert a tájékoztatás szakirodalmában és "szóbeli terminológiájában" egyaránt hosszú idő óta megoldatlan és tartalmi zavarokra is vezető körülmény volt a "reportirodalom" hazai terminológiájának megoldatlansága. Mégis néhány szavas kiegészítést szeretnék fűzni e javaslathoz, részben magyarázatként, részben érvelésnek szánva, részben pedig "használati utmutatóként".

Valószínűleg sokan azzal érvelnek majd LADÓ javaslata, vagyis a "jelentés" kifejezésnek az angol "report" megfelelőjeként való használata ellen, hogy a jelentés szónak a magyar köznyelvben és hivatali /vagy katonai/ nyelvben annyi jelentése van /sőt, amint ebből látszik, még nyelvészeti jelentése is van/, hogy e szakkifejezés bevezetésével csak bonyolultabbá és nem egyszerűbbé tesszük a tájékoztatás terminológiáját. Ezzel a várható ellenérvvel szemben azt szeretném elmondani, hogy - amint arra LADÓ is utal - általában nem lesz szükségünk a "jelentés" szó egyedüli használatára a tájékoztatás gyakorlatában. Ha például "jelentésirodalom"-ról beszélünk /reportirodalom helyett/, akkor mindenki számára egyértelműen érthető lesz, hogy mindefajta jelentés jellegű dokumentumról van szó, tehát kutatási jelentésekről, utijelentésekről, helyzetfelmérő jelentésekről stb. egyaránt. Ha pedig az itt felsorolt és LADÓ által még bővebben említett

összetételekre utalunk, akkor is világos, hogy a jelentés szó használata általában semmiféle zavarra sem vezethet.

A másik elképzelhető ellenvetés az, hogy a gyakorlatban nagyon sokszor "reportként" jelenik meg számos olyan dokumentum is, amely valójában nem jelentés. Hivatkozni szoktak pl. arra, hogy az amerikai National Technical Information Service /NTIS; Országos Műszaki Információs Szolgálat/, amely az Egyesült Államokban igen kiterjedten megszervezte az állami költségen vagy állami támogatással végzett kutatások jelentéseinek gyűjtését, tárolását, az azokról való tájékoztatást és a jelentések másolatainak szolgáltatását, számos olyan dokumentumot is kezel, mint bibliográfiákat, kongresszusok és más tudományos tanácskozások beszámolóit stb. Hadd említsük meg ezzel kapcsolatban, hogy - bár ezek kétségtelenül nem jelentések - ugyanígyra nem is reportok, csupán az köti őket a jelentésirodalomhoz, hogy ugyanaz az intézmény foglalkozik velük, mint a jelentésekkel és megjelenési formájukban, a róluk szóló tájékoztatásban, valamint beszerzési módjukban éppen ezért a jelentésekkel azonosan kezelik őket. A "frontok" tisztázása ebben az esetben nem is csak terminológiai okokból szükséges, hanem azért is, mert az eddigi gyakorlatban sem állja ki a bírálatot az a könyvtári-tájékoztatási módszer, amely az ilyen "reportnak álcázott" dokumentumokat a tényleges kutatási és fejlesztési jelentésekkel azonosan kezeli, dolgozza fel stb. Itt megint ugyanazzal a jelenséggel állunk szemben, amely szakkönyvtárügyünkben már régen ismeretes: hogy egy dokumentum további "sorsát" beszerzési módja vagy valamilyen többé-kevésbé erőszakolt kategorizálása "örökre" meghatározza. Így volt, és /szerencsére csökkenő mértékben/ egyes könyvtárakban így van ez számos periodikummal kapcsolatban is.

A terminológia tisztázása ezek szerint /mint annyiszor/ más, tartalmi kérdésekben is segíti a tisztánlátást. A jelentés mint szakkifejezés, "összehozza" a kutatási jelentéseket olyan más dokumentumokkal, amelyekhez egyes ismérveiket tekintve hasonlóak /pl. az utijelentésekkel/ és - helyesen - eltávolítja őket olyan dokumentumoktól, amelyekhez csak az előbb említett formai indokok miatt váltak hasonlatossá.

Ne féljünk tehát a "jelentés"-től. Ugyanakkor e szakkifejezés gyakorlati használata során mindig igyekezzünk "nevén nevezni a gyermeket", vagyis a jelentés szót azokban az összetételekben használni, amelyeket az adott esetben a dokumentum jellegétől függően használnunk kell.

Vajda Erik

